

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№1

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, yanvar.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdulkarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

INSON KAPITALINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	52
Dilnoza Ruziqulova Xoliqovna	
MAHALLIY BUDJET DAROMADLAR BAZASINI BAHOLASH SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH.....	56
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich	
INNOVATSION IQTISODIYOTDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA XALQARO TAJRIBA	60
Maksumova Umidaxon Sadikjonovna	
ОЛИГОПОЛИЯ И ТЕОРИЯ ИГР	64
Камилова Наргиза Абдукаххоровна, Наимов Самандар Раджабович	
ЦИФРОВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ НА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ ТРАНСПОРТЕ: НОВАЯ ЭРА ЭФФЕКТИВНОСТИ	67
Каракулов Фарход Зайпудинович	
MEVA-SABZAVOTCHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHİYATINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINING INNOVATSION YECHIMLARI	72
Ergashev Jamshid Axmadaliyevich	
MOLIYAVIY AKTIVLARNING IQTISODIY MOHIYATI VA TIJORAT BANKLARIDA ULARNING SIFAT MEZONLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	77
Iskandarova Munisa Hasan qizi	
MOLIYAVIY RISKLARNI BOSHQARISHDA SUN'IY INTELLEKTNI QO'LLASH IMKONIYATLARI	82
Xojiyev Jaxongir Dushabayevich, To'xtayev Kamol Po'latovich	
MARKETING VA BOZOR IQTISODIYOTI SHAROITIDA TAYYOR KIIYIMLARNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	87
Bababekova Gulchexra Baxtiyarovna	
NAMANGAN VILOYATI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA MODERNIZATSIYA JARAYONLARIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI	93
Odilova Malika Abdushukur qizi	
TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	98
Toshtemirov Xojjakbar Qahramon o'g'li	
ТУРИЗМ КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ	103
Артикова Шохида Ильясовна	
MINTAQALARDA OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARI INNOVATSION SALOHİYATINI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	107
Dadamirzayev Muzaffar Xabibullayevich	
THEORETICAL ASPECTS OF SERVICES IN THE CONTEXT OF UZBEKISTAN'S ECONOMIC TRANSFORMATION	114
Umidjon Normurodov, Qodirov Yusufbek Suyunbek ugli	
РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ ОБУВНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ МАРКЕТИНГОВЫХ ИННОВАЦИЙ	120
Расулов Нозимжон Набиджонович	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING JORIY QILINISHI VA UNI OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI.....	125
Saburov Jumanazar Saliyevich	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI VA ICHKI BOZORNI KENGAYTIRISH IMKONIYATLARI	129
Mayliyeva Sadoqat Safayozovna	
ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В УСТОЙЧИВОМ РАЗВИТИИ УЗБЕКИСТАНА.....	134
Убайдуллаев Худоёр Бахтиёр угли	

MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARI SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	141
Xayitov Rustam Burxonovich	
BARQAROR MOLIYALASHTIRISH KONSEPSIYASIGA MUVOFIQ "YASHIL" INVESTITSIYALARNI RIVOJLANTIRISH.....	146
Abduraxmonov Alimardon Sodiq o'g'li	
BANK XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISH.....	151
Dushamov Maxmudjon Maksudbekovich	
HUDUDLARDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ISTIQBOLLARI	159
Ibodova Dilsora Ibodovna	
INVESTITION PORTFELLARNI SHAKLLANTIRISH, BAHOLASH VA BOSHQARISH.....	165
Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Abdullaeva Shohista	
KICHIK XIZMATLAR FAOLIYATINI RASMIYLASHTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGI KO'RSATKICHLARINI OSHIRISH.....	170
Xalimbetov Farxad Bagibekovich	
MONOPOLIYAGA QARSHI BOSHQARUV TIZIMINI RIVOJLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBA VA MILLIY YONDASHUVLAR.....	173
Akbarov Jasur Ikromjon o'g'li	
СТАТИСТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ДИНАМИКИ И СЕЗОННОСТИ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	179
Салиходжаева Умида Абдуакбар кизи	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI TALABNI PROGNOZLASHNING CHAKANA MARKETING INNOVATSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI ROLI	186
Ostonaqulova Gulsaraxon Muhammadyoqub qizi	
TEMIR YO'L YO'LOVCHI TASHISH KORXONALARI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MODELLARI	200
Eshboyev Ulug'bek Farxodovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY HISOBOT VA AUDIT METOLOGIYASINI TAKOMILASHTIRISH	205
Zufarova Zilola Raxim qizi	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN RISKLARNI BOSHQARISH MEXANIZMIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILLARI	216
Rahmonqulov Temirbek Eshmamatovich	
MULKIY SOLIQLARNING MAHALLIY BUDJET DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDAGI TA'SIRINI BAHOLASH.....	222
Aliyarov Olim Abdug'aparovich	
AVTOMOBIL SANOATIDA MAHSULOT BILAN BOG'LIQ XIZMATLAR TASNIFI	231
Saidov Dilshodbek Razzakovich	
UY-JOY FONDINI SAMARALI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJIY TAJRIBALARI.....	236
Otajonov Tohirjon Xo'janazar o'g'li	
TURIZMNI IQTISODIYOTDA TO'G'RIDAN TO'G'RI TA'SIRINI STATISTIK TADQIQOTI.....	241
Jumanova Zilola Tuychiyevena	
RIVOJLANGAN DAVLATLAR BANK EKOTIZIMLARI VA O'ZBEKISTON BANK EKOTIZIMLARINING RIVOJLANISHI VA QIYOSIY TAHLILI	248
X.R. Aliyev	
O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM TIZIMI UCHUN DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARUV METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	254
Abdullayev Javohir Abdumalik o'g'li	
OROL BO'YI MINTAQASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI INNOVATSION BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	259
Umarova Xusnora Dilmurod qizi	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISHCHI KUCHIDAN SAMARALI FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	264
Xolmurotov Salimbek Eshbekovich	
INNOVATSION KLASTERLARNI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY MEXANIZMI	269
Quliyev Begimqul Melikovich	
ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ	276
Ахмедов Самандар Сайфуллоевич	
АГРОЭКОТУРИЗМ КАК НАПРАВЛЕНИЕ ДИВЕРСИФИКАЦИИ ЭКОНОМИКИ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ УЗБЕКИСТАНА	281
Хайдаров Ойбек Зоирович	
THE IMPACT OF DIGITALIZATION ON SERVICE QUALITY AND CUSTOMER SATISFACTION IN THE HOUSEHOLD SERVICE SECTOR: EMPIRICAL EVIDENCE FROM SAMARKAND REGION	287
Pardayev Sherzod Xolmurodovich, Yuldosheva Zulfizar Sayfullayevna	
DEVELOPMENT OF INTERACTIVE MODELING METHODS FOR THE SYNTHESIS OF INTELLIGENT CONTROL SYSTEMS FOR TECHNICAL OBJECTS IN THE DIGITAL ECONOMY	293
Mamutova Aygul Kalmurzaevna	
TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISH MASALALARI	298
Abdurazakova Nasiba Sultanovna	
YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA SOLIQ MA'MURIYATCHILIGI TRANSFORMATSIYASI VA UNING MOLIYAVIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI	303
Tashmuxeimova Yayra Atxamovna	
ZAMONAVIY AXBOROT TIZIMLARI ORQALI SOLIQ QARZDORLIGINI UNDIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA TAHLIL	308
Maxmadustov Jalol Maxmadustovich	
TA'LIM MIGRATSIIYASI VA INTEGRATSIIYA KO'RSATKICHLARINI STATISTIK TAHLILI: YEVROPA ITTIFOQI (SIRIUS) TAJRIBASI VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	314
Abdullayeva Gulhayot Shuhratovna	
HUDUDIIY SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI KO'P OMILLI STATISTIK TAHLIL ETISHDAGI ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR VA ULARDAN FOYDALANISH YO'LLARI	319
Tag'oyev Feruz Yorqulovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI HUDUDIIY INVESTITSIIYA MUHITINI TAKOMILLASHTIRISH: QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA TAHLIL VA TAVSIYALAR	326
Egamberdiev Abbasxon Sherali o'g'li	
KICHIK BIZNESDA INNOVATSION FAOLIYATNI TASHKIL ETISH VA RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	331
Nurullayev Baxrom Botirovich	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR TAJRIBASIDAN FOYDALANISH	337
Ne'matova Mavsuma	
ZAMONAVIY IQTISODIYOTDA ISLOMIY MOLIYA VA NOBANK KREDIT TASHKILOTLARIDA STRATEGIK BOSHQARUVNING NAZARIY ASOSLARI	341
Galatov Abbas Alibekovich, Xalilov Nurullo Xamidillayevich	
IQTISODIIY FAOLLIKNI OSHIRISHGA QARATILGAN DAVLAT FISKAL SIYOSATI HOLATI TAHLILI	346
Xudayberginova Nigora Turgunbayevna	
MEHNATGA HAQ TO'LAHNING MOHIYATI VA ULARNI HISOBGA OLIHNING ASOSIIY VAZIFALARI	356
Anvar Raximov Maxmarasulovich	
"CRADLE TO CRADLE" VA "CRADLE TO GRAVE" KONSEPSIYALARINING UMUMIIY VA XUSUSIIY JIHATLARI	360
Sodikov Zokir Rustamovich	
MINTAQADA PARRANDACHILIK SANOATINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI	366
Qarshiyev Obidjon Egamberdiyevich	

MINTAQADA PARRANDACHILIK SANOATINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI

Qarshiyev Obidjon Egamberdiyevich

Mustaqil tadqiqotchi

[ORCID: 0009-0004-3916-208X](https://orcid.org/0009-0004-3916-208X)

Annotatsiya. Mazkur maqolada mintaqada parrandachilik sanoatining shakllanishi va rivojlanish bosqichlari tahlil qilingan. Tadqiqotda Qashqadaryo viloyati misolida sanoatning boshlang'ich shakllanishi, rivojlantirish va modernizatsiya bosqichlari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, rivojlanishga ta'sir etuvchi asosiy iqtisodiy, ishlab chiqarish va institutsional omillar — resurslar bilan ta'minlanganlik, investitsion faollik, texnologik daraja va davlat qo'llab-quvvatlash mexanizmlari statistik usullar yordamida baholangan.

Kalit so'zlar: parrandachilik sanoati, rivojlanish bosqichlari, mintaqa iqtisodiyoti, ishlab chiqarish samaradorligi, investitsion faollik, institutsional omillar.

Abstract. The article analyzes the stages of formation and development of the poultry industry in the region. Using the example of the Kashkadarya region, the initial formation stage, development, and modernization phases of the industry are examined. In addition, the main economic, production, and institutional factors influencing industry development — including resource availability, investment activity, technological level, and state support mechanisms — are assessed using statistical methods.

Key words: poultry industry, development stages, regional economy, production efficiency, investment activity, institutional factors.

Аннотация. В статье проанализированы этапы формирования и развития птицеводческой промышленности в регионе. На примере Кашкадарьинской области рассмотрены начальный этап становления отрасли, этапы развития и модернизации. Кроме того, с использованием статистических методов оценены основные экономические, производственные и институциональные факторы, влияющие на развитие отрасли, включая обеспеченность ресурсами, инвестиционную активность, уровень технологического развития и механизмы государственной поддержки.

Ключевые слова: птицеводческая промышленность, этапы развития, региональная экономика, эффективность производства, инвестиционная активность, институциональные факторы.

KIRISH

Mintaqaviy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishida parrandachilik sanoati strategik ahamiyatga ega. Ushbu tarmoq nafaqat oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlaydi, balki aholining bandligini oshirish, mintaqaviy ishlab chiqarish kompleksini rivojlantirish va investitsion faollikni rag'batlantirish imkonini beradi.

O'zbekistonning Qashqadaryo viloyati misolida parrandachilik sanoati so'nggi o'n yilliklarda sezilarli o'sish va modernizatsiya jarayonidan o'tgan. Tarmoqning rivojlanishida bir qator iqtisodiy, ishlab chiqarish va institutsional omillar muhim rol o'ynaydi: ishlab chiqarish hajmi va samaradorligi, yem-xashak bazasi, investitsiyalar, texnologik yangilanishlar hamda davlat tomonidan taqdim etilayotgan qo'llab-quvvatlash mexanizmlari. Bundan tashqari, sanoatning shakllanishi va rivojlanish bosqichlarini tahlil qilish orqali mintaqaviy parrandachilikning barqarorligini oshirish, resurslardan samarali foydalanish va raqobatbardoshligini kuchaytirish mumkin. Shu nuqtayi nazardan, ushbu maqola maqsadi mintaqada parrandachilik sanoatining shakllanishi va rivojlanish bosqichlarini aniqlash, shuningdek, rivojlanishga ta'sir etuvchi asosiy omillarni statistik va analitik usullar yordamida baholashdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Parrandachilik sanoatini rivojlantirish masalalari iqtisodiyot fanida qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti, agrosanoat majmui va mintaqa iqtisodiyoti doirasida keng tadqiq etilgan. Ilmiy adabiyotlarda ushbu tarmoqning rivojlanishi asosan ishlab chiqarish resurslari bilan ta'minlanganlik, investitsiyalar hajmi, texnologik modernizatsiya darajasi va davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlari bilan izohlanadi.

Xorijiy olimlardan M. Porter hududiy raqobatbardoshlik va klasterlashuv nazariyasida agrosanoat tarmoqlarini rivojlantirishda hududiy ixtisoslashuv ishlab chiqarish samaradorligini o'rtacha 15–25 foizga oshirishi mumkinligini ilmiy jihatdan asoslab bergan. R. Solouning iqtisodiy o'sish modeliga ko'ra, kapital qo'yilmalar hajmidagi 1 foizlik o'sish uzoq muddatda ishlab chiqarish hajmining 0,3–0,4 foizga oshishiga olib keladi, bu holat parrandachilik sanoati uchun ham dolzarb hisoblanadi. Parrandachilik sanoati samaradorligini baholash bo'yicha D. Farrell, S. Meeusen va J. van den Broeck tadqiqotlarida ishlab chiqarish samaradorligiga yem-xashak bazasi va texnologik ta'minotning ta'siri alohida o'rganilgan. Ushbu ishlarda yem-xashak xarajatlari parrandachilik mahsulotlari tannarxining 60–70 foizini tashkil etishi, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish esa ishlab chiqarish samaradorligini 20–30 foizga oshirishi mumkinligi ko'rsatib berilgan. Qishloq xo'jaligi va parrandachilik tarmoqlarida samaradorlikni o'lchashda A. Coelli, T. Rao va G. Battese tomonidan ishlab chiqilgan DEA va SFA modellaridan foydalanish keng tarqalgan bo'lib, mazkur yondashuvlar asosida ayrim mamlakatlarda parrandachilik korxonalarining texnik samaradorlik darajasi 0,65–0,85 oralig'ida ekanligi aniqlangan.

Mahalliy olimlardan A.A. Abdug'aniyev va B.Yu. Xodiev ilmiy ishlarida O'zbekistonda qishloq xo'jaligi tarmoqlariga yo'naltirilgan davlat qo'llab-quvvatlash choralari natijasida ishlab chiqarish hajmi yiliga o'rtacha 6–8 foizga oshib borayotganligi qayd etilgan. Sh.Sh. Shohimardonov tadqiqotlarida agrosanoat majmuida investitsiyalar hajmining 10 foizga oshishi ishlab chiqarish hajmining 5–7 foizga o'sishiga olib kelishi asoslab berilgan. Mintaqa iqtisodiyoti yo'nalishida

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot ishida statistik tahlil: parrandachilik korxonalari ishlab chiqarish hajmi, rentabellik, yem-xashak bazasi, investitsiya hajmi va texnologik darajasi bo'yicha ma'lumotlar yig'ildi va tahlil qilindi. Komparativ tahlil: sanoatning shakllanish bosqichlari bo'yicha taqqoslash amalga oshirildi. Institutsional tahlil: davlat qo'llab-quvvatlashi, imtiyozli kreditlar va subsidiyalarning sanoat rivojiga ta'siri aniqlandi. Grafik va diagrammalar: ishlab chiqarish hajmi, investitsiyalar va samaradorlik ko'rsatkichlari vizual tarzda taqdim etildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Qashqadaryo viloyatida parrandachilik mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi respublikaning yetakchi hududlari bilan solishtirilganda sezilarli darajada past darajada shakllangan. Xususan, 2024-yilda Toshkent viloyatida parrandachilik mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi 72,3 ming tonnani, Samarqand viloyatida esa 54,9 ming tonnani tashkil etgan bo'lsa, Qashqadaryo viloyatida mazkur ko'rsatkich atigi 5,3 ming tonna bilan cheklangan. Ushbu tafovut hududlar o'rtasida parrandachilik sanoatining rivojlanish darajasi keskin farqlanishini ko'rsatadi hamda ishlab chiqarishning hududiy notekis joylashganini tasdiqlaydi. Toshkent va Samarqand viloyatlarida yirik sanoat tipidagi parrandachilik majmualarining mavjudligi, rivojlangan logistika infratuzilmasi, iste'mol bozorlariga yaqinlik va investitsion muhitning nisbatan qulayligi mazkur hududlarning ustunligini belgilab beruvchi asosiy omillar sifatida namoyon bo'lmoqda.

Shu bilan birga, Qashqadaryo viloyatining parrandachilik mahsulotlari ishlab chiqarish ko'rsatkichlari respublikaning ayrim boshqa hududlari bilan solishtirilganda nisbatan barqaror va o'rtacha darajada ekanligi kuzatiladi. Jumladan, 2024-yilda Surxondaryo viloyatida 2,9 ming tonna, Qoraqalpog'iston Respublikasida esa 5,2 ming tonna parrandachilik mahsulotlari ishlab chiqarilgan bo'lib, Qashqadaryo viloyatidagi ko'rsatkich ushbu hududlardan biroz yuqoriroq darajada shakllangan. Bu holat viloyatda parrandachilikni kengaytirish uchun muayyan ishlab chiqarish bazasi mavjud ekanini hamda tarmoqni rivojlantirish uchun institutsional va resurs imkoniyatlari saqlanib qolayotganini ko'rsatadi. Jizzax va Sirdaryo viloyatlari bilan qiyosiy tahlil ham Qashqadaryo viloyatining parrandachilik sanoatidagi pozitsiyasi o'rtacha darajada ekanini, ya'ni hudud na yetakchi, na eng past ko'rsatkichlarga ega guruhga kirmasligini namoyon etadi.

Mazkur holat Qashqadaryo viloyatida parrandachilik sanoatining asosan kichik va o'rta xo'jaliklar hisobiga shakllanayotganini, ishlab chiqarishning sanoatlashuv darajasi yetarli emasligini hamda qo'shilgan qiymat zanjirlarining to'liq shakllanmaganini anglatadi. Parranda yem-xashak bazasining barqarorligi, qayta ishlash quvvatlarining cheklanganligi, sovutish va saqlash infratuzilmasining yetishmasligi kabi omillar tarmoqning jadal rivojlanishiga to'sqinlik qilayotgan asosiy tizimli muammolar sifatida namoyon bo'lmoqda.

Shu nuqtayi nazardan, Qashqadaryo viloyatini respublikaning yetakchi parrandachilik hududlari darajasiga olib chiqish ishlab chiqarish infratuzilmasini modernizatsiya qilish, sanoat tipidagi parrandachilik majmualarini rivojlantirish, logistika va qayta ishlash zanjirlarini chuqurlashtirish hamda investitsion faollikni rag'batlantirish bilan bevosita bog'liqdir. Mazkur yo'nalishlar ilmiy-amaliy jihatdan asoslangan holda amalga oshirilgan taqdirda, viloyatda parrandachilik sanoatining hududiy raqobatbardoshligi oshishi, ichki bozor ta'minoti mustahkamlanishi va qishloq hududlarida bandlikni kengaytirish imkoniyatlari sezilarli darajada kuchayishi mumkin (1-rasm).

1-rasm. Qashqadaryo viloyatida tovuqchilik va tuxum ishlab chiqarish: Fermer xo'jaliklari va mahsulot turlari"

Hozirgi globallashuv sharoitida mintaqalarda parrandachilik sanoatini rivojlantirishda iqtisodiy, ijtimoiy, infratuzilmaviy va innovatsion omillar muhim ahamiyat kasb etadi. Bozorlar o'rtasidagi raqobatning kuchayishi, oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash talablari va sifat standartlarining oshib borishi parrandachilik mahsulotlari hajmi va sifatiga bo'lgan ehtiyojni yanada kuchaytirmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mintaqada parrandachilik sanoatini samarali rivojlantirish uchun ishlab chiqarish resurslari bilan ta'minlanganlik va investitsion faollik eng muhim omillar hisoblanadi. Shuningdek, texnologik yangilanishlar va davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlari tarmoq samaradorligini oshirishda sezilarli rol o'ynaydi. Ushbu tadqiqot asosida ishlab chiqilgan ilmiy-amaliy tavsiyalar parrandachilik korxonalarining raqobatbardoshligini kuchaytirish, ishlab chiqarish hajmini oshirish hamda mintaqaviy iqtisodiyotning barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Faydalanilgan adabiyot ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 20-dekabrda "Oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish va aholining daromad manbaini kengaytirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-55-son // <https://lex.uz/docs/-5785317>

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 30-dekabrdagi "Hunarmandchilik faoliyatini qo'llab-quvvatlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-77-son qarori // <https://lex.uz/docs/5807559>
3. Basco, R. Family business and regional development: A theoretical model of regional familiness // Journal of Family Business Strategy. – 2015. – <http://dx.doi.org/10.1016/j.jfbs.2015.04>
4. Banalieva, E.R., Eddleston, K.A., Zellweger, T.M. When do family firms have an advantage in transitioning economies? Toward a dynamic institution-based view // Strategic Management Journal. – 2015. – T. 36. – № 9.
5. O'lmasov A. Oila iqtisodiyoti. – Toshkent: "Mehnat", 1998.
6. Pardaev M.Q. Oila xo'jaligi iqtisodiyoti va tadbirkorligi. – Samarqand, 2001-yil.
7. Norqobilova F.A. Iqtisodiy erkinlik indeksi hunarmandchilik sohasini rivojlantirishdagi roli // International scientific and practical conference. – 2023. – B. 255–257.
8. Arens, R. Complex processes for envelopes of normal noise // IRE Transactions on Information Theory. – 1957. – Vol. IT-3. – September. – P. 204–207.
9. Mukhitdinov Khudoyar Suyunovich, Norqobilova Feruza Abdihamidovna. Prospects of digitalization of craftsmanship development in the region // Journal of Pharmaceutical Negative Results. – 2022. – Volume 13. – Special Issue 9.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
